EU27-PÄÄMIESTEN TULEVAISUUSPOHDINNAN JA ROOMAN JULISTUKSEN SEURANTA

TIMO MIETTINEN, FT, YLIOPISTOTUTKIJA
EUROOPPA-TUTKIMUKSEN VERKOSTO
HELSINGIN YLIOPISTO

E 29/2017 vp
Valtioneuvoston selvitys: EU27-päämiesten tulevaisuuspohdinnan ja Rooman julistuksen seuranta

EU JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

- EU murrosvaiheessa
- Ongelmia ovat viime vuosien aikana tuottaneet niin pitkittynyt talouskriisi ja sen mukanaan tuomat poliittiset ja sosiaaliset ongelmat, unionin yhtenäisyyttä koetteleva pakolaiskriisi sekä lähialueiden kasvava epävakaus.
- Monissa maissa perinteistä puoluejärjestelmää haastavat nimenomaan euroskeptiset puolueet.
- Britannian EU-kansanäänestys kesällä 2016 on haastanut ajatuksen alati lähenevästä unionista

EU:N TULEVAISUUSPOHDINTA

- EU:n tulevaisuusprosessi liittyy kahteen kehityskulkuun:
- 1) **EU:n rooli poliittisena instituutiona sekä laajemmin EU:n demokraattinen oikeutus** (esim. Junckerin 5 visiota)
- 2**) Millaisia toimia EU voisi edistää yksittäisillä politiikkalohkoilla?**
- Keskeisimmiksi Suomen kannalta näyttävät nousseen **euroalueen kehittämiseen, yhteiseen puolustuspolitiikkaan, muuttoliikkeiden hallintaan sekä kauppapolitiikkaan liittyvät kysymykset**.

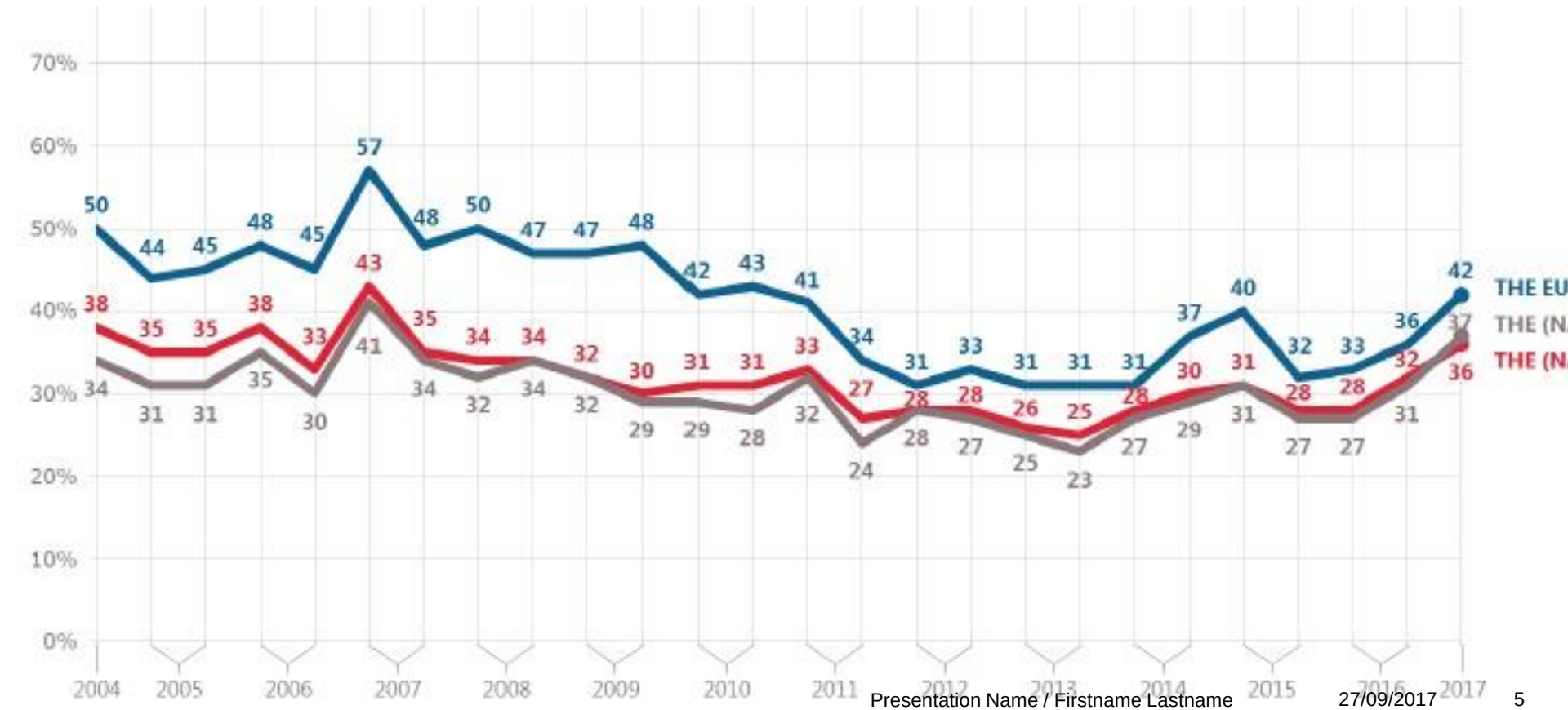
SUOMEN LINJA?

1) Pitkän aikavälin johdonmukainen EU-strategia, jonka ytimessä on oltava unionin demokraattisen legitimiteetin vahvistaminen sekä **kansainväliseen oikeuteen nojaavan järjestyksen tukeminen**

2) Lyhyen tähtäimen vastaukset mahdollisesti esiin nouseviin ehdotuksiin esimerkiksi EMU-integraation ja puolustusyhteistyön edistämisestä

QA8a I would like to ask you a question about how much trust you have in certain institutions. For each of the following institutions to trust it or tend not to trust it.

(% - EU - TEND TO TRUST)

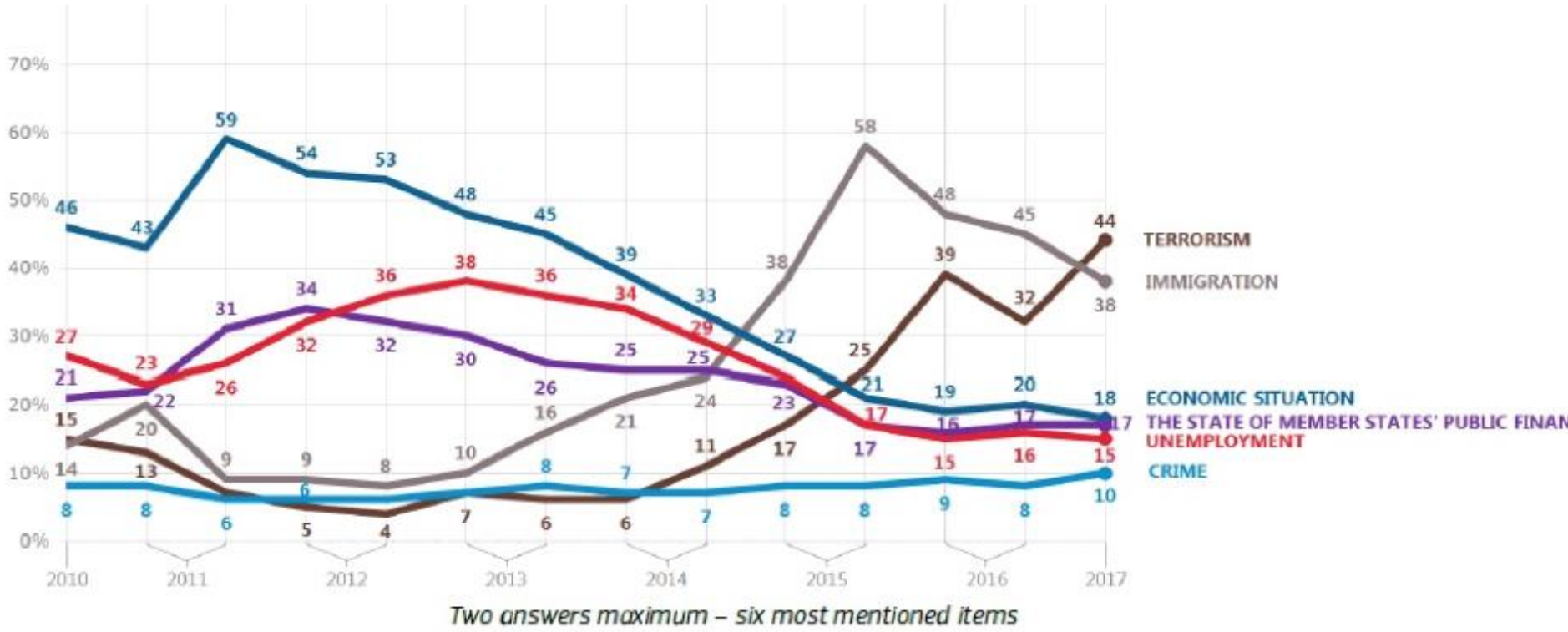

LUOTTAMUS EUROOPAN UNIONIIN

- Usein esitetyn näkemyksen mukaan euroskeptisyys on lisääntynyt ympäri Eurooppaa
- Se on silti edelleen **vahvempaa kuin kansallisia instituutioita kohtaan koettu luottamus**
- **Talouden heikko tila luo epäluottamusta** poliittisiin järjestelmiin ylipäänsä
- Unionin demokratiaongelmat kytkeytyvät erityisesti EU:n institutionaalisen vallanjaon muuttumiseen sekavaksi ja vaikeasti hahmotettavaksi. Erityisesti talouskriisin seurauksena talouden, politiikan ja oikeuden suhteet ovat muuttuneet merkittävästi.

SUURET TRENDIT I: TALOUDESTA TURVALLISUUTEEN

QA5 What do you think are the two most important issues facing the EU at the moment?
(% - EU)

SUURET TRENDIT II: SELKEÄMPÄÄ TALOUSKOORDINAATIOTA

EU:N TALOUSKONSTITUUTIO MURROKSESSA

- Eräs Lissabonin sopimuksen (2008) keskeisistä tavoitteista oli selkiyttää Euroopan unionin institutionaalista rakennetta ja vahvistaa sen asemaa poliittisena toimijana.
- Eurokriisin puhkeaminen vuosina 2009–2010 järkytti merkittävällä tavalla EU:n institutionaalista tasapainoa.
- Komission aloitekyky heikkeni, Saksa ja Ranska ottivat vetovastuun
- Unioni järjestelmänä mennyt sekavampaan suuntaan

INSTITUUTIOT MURROKSESSA

- Yhtäältä toimeenpanevaa valtaa edustavat instituutiot kuten EU-komissio ja Euroopan keskuspankki ovat nousseet keskeiseen asemaan talouspoliittisina toimijoina.
  - EU-lain rinnalle uusia kv-oikeudellisia järjestelmiä: fiscal compact, two-pack, six-pack.
- Toisaalta esimerkiksi vakausmekanismin säännöt varmistavat sen, ettei pelastuspaketeista tehdä päätöksiä ilman suurten maiden hyväksyntää.
- Yleisesti voidaan puhua siirtymästä hallitustenväliseen suuntaan.

EMU-REFORMI EI PELKÄSTÄÄN RAHAKYSYMYS

- Keskustelu EMU-yhteistyön syventämisestä liittyykin usein kysymykseen yhteisvastuun syventämisestä. Tämä on kuitenkin ainoastaan yksi keskustelun ulottuvuus.
- **Yhtä keskeistä on nähdä EMU-reformit osana laajempaa keskustelua EU-päätöksentekojärjestelmän selkeyttämisestä.**
- Esimerkiksi Junckerin unionin tila -puheen ehdotus euroalueen talous- ja finanssiministeristä ei ollut ehdotus euroalueen yhteisen budjetin puolesta.
- **Sääntöperustaisuuden lisäksi pienen maan etu olisi sitoa talouskoordinaatiota läheisemmin osaksi virallisia EU-instituutioita.**

SUURET TRENDIT III: UUSI HALLITUSTENVÄLISYYS

UUSI HALLITUSTENVÄLISYYS

- Eurokriisin (2009-) jälkeinen aika on merkittävästi lisännyt hallitustenvälisen yhteistyön merkitystä. Saksan ja Ranskan tiivistynyt yhteistyö talouskoordinaatiossa ja euroryhmän kasvanut merkitys ovat hyviä esimerkkejä hallitustenvälisen yhteistyön merkityksestä.
- Hallitustenvälisen yhteistyön korostuminen merkitsee, että EU on entistä riippuvaisempi myös valtioiden sisäpoliittisesta kehityksestä
- Merkittävä voimatasapainon muutos suuren maan kuten Saksan tai Ranskan poliittisissa voimasuhteissa voi johtaa toimintaympäristön muuttumiseen hyvinkin epävakaiseksi

TILANNE SUOMEN KANNALTA

- Hallitustenvälisyys tekee EU:sta vaikeammin ennakoitavan toimintaympäristön
  - Kansallisten vaalien merkitys korostuu
  - Original Six –ajattelu korostunut Brexitin jälkeen
- Hallitustenvälisyyden korostaminen voi parhaimmillaan edistää subsidiariteettiperiaatteen toteutumista
- Toisaalta: Eurooppa-neuvoston korostuminen vie EU:ta konferenssidiplomatian suuntaan
- Junckerin puheessa ajatus Eurooppa-neuvoston ja EU-komission puheenjohtajan tehtävien yhdistämisestä.

SUOMEN LINJA?

1) PITKÄ AIKAVÄLI: johdonmukainen EU-strategia, jonka ytimessä on oltava unionin demokraattisen legitimiteetin vahvistaminen sekä **kansainväliseen oikeuteen nojaavan järjestyksen tukeminen**

2) LYHYT AIKAVÄLI: konkreettiset vastaukset mahdollisesti esiin nouseviin ehdotuksiin esimerkiksi EMU-integraation ja puolustusyhteistyön edistämisestä

KIITOS!

Timo.pa.miettinen@helsinki.fi /
p. 0503004775